

Ärade publik, mina damer och herrar, kära vänner!

Jag hälsar er alla hjärtligt välkomna, alla er som tog er tid att komma hit, till denna galaföreställning idag, för att tillsammans med oss fira Ungerska Riksförbundets trettionde födelsedag.

30 år en lång tid i ett människoliv, men det är en lång tid även i en organisations historia, framför allt om man tänker tillbaka på det faktum, att många var ytterst tveksamma till förbundets livsduglighet. De trettio åren som gått och dagens tillställning ger båda ett slående svar till alla de som var skeptiska: Ungerska Riksförbundet har sedan starten utvecklats hela tiden, och uppfyller alla de mål och uppgifter som dess stadgar föreskriver. Idag kan vi med stolthet konstatera att förbundet, på grund av sin verksamhet, betraktas som en uppskattad och seriös organisation av både ungrare i Sverige, svenska och ungerska myndigheter och ungrare i hela världen.

Vid jubileumstillfällen är det brukligt att blicka tillbaka och minnas, att dra lärdomar av misstagen och hämta kraft ur framgångarna till kommande uppgifter. I ett kort tal på några minuter är det omöjligt att räkna upp alla de händelser och evenemang som hade ägt rum under de senaste trettio åren. Jag ska därför endast nämna några som blev till milstolpar i riksförbundets historia.

Som ni säkert känner till, den i Sverige bosatta ungerska minoriteten består idag av ungefär 30-35 tusen personer som anlände i flera vågor. Redan omkring 1945 bildades de första ungerska förbunden i Sverige, men den riktiga uppsving kom 1956, då folk som flydde sitt land som en följd av att den ungerska revolutionen år 1956 slogs ner, började med sitt föreningsliv. Det var denna grupp som lade grunden till riksförbundet som det ser ut idag. Vi minns dem med tacksamhet, eftersom det är tack vare dessa solida grunder som vi har kommit så här långt. I början fungerade dessa olika föreningar var för sig och oberoende av varandra, men i början av 1970-talet, mest som en följd av en förändrad svensk invandrapolitik, samlade sig föreningarna i en central organisation.

Tack vare Ervin Pákhs idoga tvååriga arbete, bildades den 16 februari 1974 ett gemensamt riksförbund för alla ungrare bosatta i Sverige, under namnet **Ungerska Kommissionen i Sverige** (Magyar Bizottmány Svédországban). I dess stadgar fastslog man följande grundprinciper och verksamhetsmål:

"Kommissionen önskar vårda och bibehålla den fria samhällsandan som det ungerska folket själv ville uppnå år 1956. Det är vår övertygelse att denna frihetslängtan är universell, och att varje människa, oavsett kön, ras och religion, äger samma rättigheter. Detta utgör grunden till frihet, rättvisa och fred. Kommissionen slår fast, att varje stat har en skyldighet att på demokratisk väg tillgodose den sociala utvecklingen, den ökade levnadsstandarden och vårdandet av kulturen hos dess medborgare, både de som tillhör majoritetsbefolkningen och de som är i minoritet, eftersom dessa är viktiga förutsättningar för varje människas personliga utveckling. Kommissionen

betraktar det som sin uppgift att representera den ungerska minoriteten inför det mottagande svenska folket, samt att, med hänsyn till Kommissionens medlemmars självbestämmanderätt, vara behjälplig, stödja, följa och samordna den ungerska minoritetsgruppens strävan efter att vårda sina kulturella och språkliga traditioner."

Ungerska Riksförbundet i Sverige grundades av följande föreningar:

Pojkscouttruppen nr. 29 "Mikes Kelemen", Flickscouttruppen nr 61 "Drottning Gizella", Ungerska Föreningen i Göteborg, Ungerska Protestantiska Kyrkoförsamlingen i Göteborg, Katolska Kyrkoförsamlingen "Sankt Stefan" i Göteborg, Ungerska Protestantiska Kyrkorådet i Helsingborg, Ungerska Kulturforum Lund, Ungerska Stiftelsen, Ungerska Frihetskämparnas Förening i Sverige, Ungerska Föreningen i Malmö, Ungerska Protestantiska Kyrkorådet i Malmö, Ungerska Katolska Sällskapet i Stockholm, Ungerska Katolska Missionsrådet i Stockholm, Ungerska Protestantiska Kyrkorådet i Stockholm, Ungerska Föreningen i Södertälje, Fria Ungrares Sammanslutning, Ungerska Föreningen i Uppsala och Ungerska Katolska Missionsrådet i Västerås.

År 1976 ändrade Ungerska Kommissionen i Sverige sitt något oklara och svåröversatta namn till **Ungerska Riksförbundet**, och så heter det än idag.

Riksförbundets 30-åriga verksamhet delades mitt itu av 1989-90 års omvälvande politiska händelser i Central- och Öst-Europa. Första perioden karakteriserades av arbetet för att bygga upp en organisation som kan bevara och hålla samman samt förstärka gemenskapen. Under denna period, framför allt under andra halvan av 1980-talet, kom det ett stort antal ungerska flyktingar till Sverige. I mån av kraft och förmåga försökte vi hjälpa dessa människor att komma igång med sitt nya liv och att kunna hantera de svårigheter och hinder som dök upp i början. En oerhört viktig uppgift under denna tid var att hålla den ungerska frihetsslågan brinnande, att avslöja despotierna i Karpat-regionen och att skapa en medvetenhet i det svenska samhället om det förtryck som ungrare som hamnade utanför Ungerns politiska gränser utsattes för. Oräkneliga antal demonstrationer organiserades och appellationer formulerades, med syfte att rikta Sveriges blick mot de olyckliga förhållandena i Karpat-regionen och mot den sovjetiska invasionen. Senare, när det började bli möjligt, såg vi som vår uppgift att stötta och bjuda in dem som levde i dessa förtryckarregerier men hade en avvikande uppfattning och därför förföljdes.

Den andra perioden, med början på 1990-talet, bjöd oss på ett stort antal nya utmaningar. Ett kort ögonblick under denna tid verkade det som om de ungerska organisationerna i Väst hade slutfört sin historiska uppgift och inte längre behövdes. Men livet, som så ofta, kom med något annat. Utvecklingen i Central-Europa gick mycket långsammare än vad vi hade räknat med under

de där euforiska dagarna, och sverigeungrarnas massiva hemflytt kom heller aldrig igång.

I detta vakuum fick Ungerska Riksförbundet på nytt tänka igenom och omdefiniera sina uppgifter och mål. Förutom uppgifterna som finns fastslagna i förbundets stadgar, kunde inte dessa nya uppgifter vara något annat än att skapa juridiska och faktiska förutsättningar för den ungerska minoritetsgruppens självbevarande, och dessutom att ta på oss rollen som bro mellan de två länderna Sverige och Ungern. En hållpunkt i denna vår sistnämnda strävan är de senaste två dagarnas rader av evenemang, då den ungerska Baranya län och region Skåne, samt mikroregionen Mátészalka och Osby kommun har påbörjat sitt samarbete på yrkesbasis. Tack vare denna händelse gästas vi idag av omkring 100 representanter från de två ungerska regionerna.

När det gäller de faktiska villkoren måste jag nämna våra två husköp, Ungerska huset i Stockholm och det i Kristianstad. Att vi har kunnat åstadkomma det, är ju en fantastisk framgång, och ett underbart exempel på sammanhållning, förmåga till uppoffringar och vilja till självbevarande. Dessa två hus samt det Sverigebaserade Ungerska Protestantiska Kyrkoförsamlingens hem i Tångagårde, som ligger nära Ulricehamn, fungerar numera som en sorts bastionssystem, runt vilket man kan bygga program och föreningsliv för ungrare boende i stora distrikt omkring.

Ungerska Riksförbundet har antagit en strategisk plan bestående av åtta punkter, som förutom de ovan nämnda målen, innehåller även ungersk hemspråksundervisning, att organisera och bredda scout- och fritidsaktiviteter för ungerska ungdomar bosatta i Sverige, att vårda den ungerska kulturen och att ta hand om våra gamla – för att endast nämna de viktigaste. Vi gör allt detta samtidigt som vi organiserar omkring 1200-1300 lokala och centrala program varje år, och vi skickar stora mängder av hjälpsändningar till vårt gamla hemland, vi hjälpte till vid översvämningarna, så gott vi kan försöker vi stödja föräldralösa och behövande. Vi har inte heller glömt bort att vårda vår kultur: vi ger ut böcker, har en tidning som kommer ut med fyra nummer per år och vi har organiserat otaliga konstutställningar under årens lopp.

Förut nämnde jag även några juridiska villkor. Det är mycket viktigt att både i Sverige och i Ungern kommer sådana juridiska garantier till stånd som ska främja bevarandet av vår nationella identitet. Tråkigt nog måste jag påpeka, att endast ett fåtal personer bland det politiska ledarskapet i både Sverige och Ungern har lyckats förstå, vilket värde – gemensamt värde – betyder sverigeungrarna för bägge länderna. Den ungerska minoriteten i Sverige, som är hemmastadd i båda kulturen, pratar båda språken och har en stor kontaktyta både här och där, skulle kunna fungera som en katalysator i ekonomiska, kulturella och andra sammanhang som till slut skulle gagna både Sverige och Ungern. Det står an på framtiden att vi ska kunna förmå varje beslutsfattare att förstå detta.

Ungerska Riksförbundet har endast haft tre ordföranden under dessa 30 år. Mina företrädare, dr. Alajos Rezsöfi, allas älskade Lojzi, och Ernő Jakabffy var framstående personer bland ungrarna i Sverige. Deras engagemang i och vilja för att arbeta för sverigeungrarna sak är föredömlig för oss alla. Båda hade en avgörande roll i riksförbundets historia, deras ande svävar fortfarande över oss. De själva hann tyvärr inte uppleva denna högtidsdag. Liemannen gjorde sitt. Är det så, att det finns ett ställe som heter himlen, sitter de säkert där och känner sig nöjda med sitt arbete, och förhoppningsvis tycker de att den efterkommande generationen fortsätter i deras anda både vad det gäller arbetstempo och mentalitet.

Vi har en enorm mängd arbete, evenemang och framgångar bakom oss. Framgångarna har vi nått med gemensam kraft. Ödet ville att vi skulle bli sverigeungrare. Vi har gemensamt bevisat, att vart vi än råkar hamna i livet, är det upp till oss att förbli det som vi tidigare varit: hederliga ungerska män och kvinnor, som även högaktar andra. Vi gjorde detta samtidigt som vi har varit lojala medborgare i vårt valda land, samtidigt som vi upplever denna dubbelhet som något oerhört värdefullt!

Allt det som jag har berättat om är resultatet av gemensamma kraftanstängningar. Många, väldigt många har aktivt bidragit till att nå framgångarna. Många har sopat marken framför oss på den väg som ledde hit. Stort tack till er alla!

Tack till grundarna, som har vågat språnget och inte räddes arbetet, tack till medlemmarna för deras aktiva arbete. Vi vill rikta ett särskilt tack till den svenska staten och det svenska samhället, som erbjöd oss en hjälpande hand när vi som mest behövde den, som gav oss alla möjlighet att börja ett nytt liv; tack, för att ni gav oss och fortfarande ger oss ert stöd i vår strävan att behålla vår nationella kultur och identitet. Tack till den nya generationen medarbetare på den Ungerska ambassaden, som började sitt arbete där efter systemskiftet i Central-Europa, för deras stöd och hjälpvillighet. Tack för god samarbete och ömsesidig hjälp till de ungerska organisationerna i Väst-Europa!

Och till sist: Vad kan vi förvänta oss av framtiden? Vi har formulerat våra mål och uppgifter, och vi har ett humm om den framkomliga vägen. Jag vill be ett stilla bön: herre, ge oss kraft, hälsa och uthållighet, så att vi ska kunna förverkliga de mål och uppgifter, som vi har framför oss!

Jag tror på styrkan i vår gemenskap. Jag är övertygad om att tack vare denna grupps konsekventa arbete och dess uthållighet kommer vi även denna gång att nå våra mål. Jag är lycklig över att tillhöra denna fantastiska gemenskap!

Mina damer och herrar! Tack för att ni har hedrat oss med er närvaro, och att vi gemensamt kan fira detta för oss så viktiga evenemang. Tack för ert tålamod, tack, för att ni lyssnade.

Szabolcs Bihari, ordförande

Stockholm, den 9 oktober 2004